

Η σχέση της ΑΓΔ με άλλες διαταραχές (δυσλεξία, ΔΑΦ)

Σχέδιο μαθήματος

- Η Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή
- Η Δυσλεξία
- Έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των ερευνητών για την ΑΓΔ και αυτών για τη Δυσλεξία
- Πως συνδέθηκε η έρευνα για τις αναγνωστικές δυσκολίες με την έρευνα για την Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή;
- Η Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και η Δυσλεξία αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών ή διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας διαταραχής;
- Μοντέλο δύο διαστάσεων για την εμφάνιση αναγνωστικών δυσκολιών

Σχέδιο μαθήματος

- Ερμηνευτικά μοντέλα για τη διερεύνηση της σχέσης αλληλοεπικάλυψης μεταξύ της Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής και της Δυσλεξίας
- Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος
- ΑΓΔ και Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος
- Η υπόθεση του «Αυτισμού ως Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής (ΑΓΔ) συν»

Η Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή

Η ΑΓΔ αναφέρεται στις δυσκολίες που παρουσιάζουν τα παιδιά που αδυνατούν να αναπτύξουν τη γλώσσα:

- με τυπική μη λεκτική νοημοσύνη
- χωρίς ακουστικά, συναισθηματικά, γνωστικά ή νευρολογικά ελλείμματα και
- με αναπτυγμένο κίνητρο για αμοιβαία κοινωνική αλληλεπίδραση (Bishop, 2006)

Η Δυσλεξία

- Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Δυσλεξίας (International Dyslexia Association, IDA),
  - η Δυσλεξία είναι μια ειδική μαθησιακή διαταραχή που χαρακτηρίζεται από δυσκολίες στην ακριβή και/ή με ευχέρεια αναγνώριση και ορθή γραφή λέξεων παρόλο που δεν υπάρχουν αισθητηριακές δυσκολίες ενώ η μη-λεκτική νοημοσύνη των παιδιών κυμαίνεται σε φυσιολογικά επίπεδα (Snowling, 2000. Lyon, et.al. 2003).

Έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των
ερευνητών για την ΑΓΔ και αυτών
για τη Δυσλεξία

Έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των ερευνητών για την ΑΓΔ και αυτών για τη Δυσλεξία

- Για πολλά χρόνια υπήρχε μικρή επαφή μεταξύ της έρευνας για την ΑΓΔ και της έρευνας για την Αναπτυξιακή Δυσλεξία.

Γιατί;

- 1. μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970, ήταν ευρέως διαδεδομένη η ιδέα ότι η Δυσλεξία συνδεόταν με οπτικά ελλείμματα και δινόταν έμφαση σε χαρακτηριστικά γνωρίσματα όπως η τάση για αναστροφή των γραμμάτων ή προβλήματα ελέγχου της κίνησης των ματιών κατά την ανάγνωση ενός κειμένου.

Έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των ερευνητών για την ΑΓΔ και αυτών για τη Δυσλεξία

- 2. παιδιά με δυσκολίες στην ανάγνωση τα υποστήριζαν ειδικοί από τον τομέα της εκπαίδευσης και της ψυχολογίας, ενώ εκείνα με ΑΓΔ τα παρακολουθούσαν λογοθεραπευτές και υπήρχε μικρή επικοινωνία ανάμεσα στους ειδικούς.
- 3. Τα τελευταία τριάντα περίπου χρόνια, άρχισε να αναγνωρίζεται ότι τα περισσότερα παιδιά με δυσκολίες στην ανάγνωση έχουν προβλήματα στον εντοπισμό των ήχων στις λέξεις, ακόμη και όταν δεν εμπλέκεται γραπτή γλώσσα, και ότι αυτά τα προβλήματα τα εμποδίζουν να κατακτήσουν την ανάγνωση (Bryant & Bradley, 1985· Liberman, Shankweiler, Camp, Blachman & Werfelman, 1979).

Πως συνδέθηκε η έρευνα για τις
αναγνωστικές δυσκολίες με την
έρευνα για την Αναπτυξιακή
Γλωσσική Διαταραχή;

Πως συνδέθηκε η έρευνα για τις αναγνωστικές δυσκολίες με την έρευνα για την Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή;

- Ένα σημαντικό βήμα προκειμένου να συνδεθεί η έρευνα για τις αναγνωστικές δυσκολίες με την έρευνα για την Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή έκαναν
  - οι Catts και Kamhi (1986), οι οποίοι παρατήρησαν ότι
  - προβλήματα φωνολογικής επίγνωσης εμφανίζονταν σε παιδιά με, Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή καθώς και σε παιδιά με Δυσλεξία, και υποστήριξαν ότι υπάρχουν πολλά κοινά σημεία στις δύο αυτές διαταραχές.

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή
και Δυσλεξία
αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές
δυσκολιών
ή
διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας
διαταραχής;

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Δυσλεξία αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών ή διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας διαταραχής;

- Σήμερα δεν είναι ασυνήθιστο η Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και η Δυσλεξία να αντιμετωπίζονται
  - ως σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών,
    - παρά ως διακριτές καταστάσεις.
- Ποια ερευνητικά δεδομένα υποστηρίζουν την παραπάνω άποψη;

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Δυσλεξία αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών ή διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας διαταραχής;

- μελέτες στις οποίες έχει διαπιστωθεί ότι πολλά παιδιά που διαγνώστηκαν με Δυσλεξία έχουν ιστορικό καθυστέρησης στην ομιλία και, αντιστρόφως, πολλά παιδιά με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή εμφανίζουν προβλήματα στις δεξιότητες γραμματισμού (Bishop & Snowling, 2004).
- παιδιά με Δυσλεξία και με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή έχουν παρόμοιες δυσκολίες στη δοκιμασία επανάληψης ψευδολέξεων, που μπορεί να κληρονομηθούν (μελέτες διδύμων, Bishop, 2001b), και μελέτες οικογένειας (Raskind, Hsu, Berninger, Thomson & Wijsman, 2000).

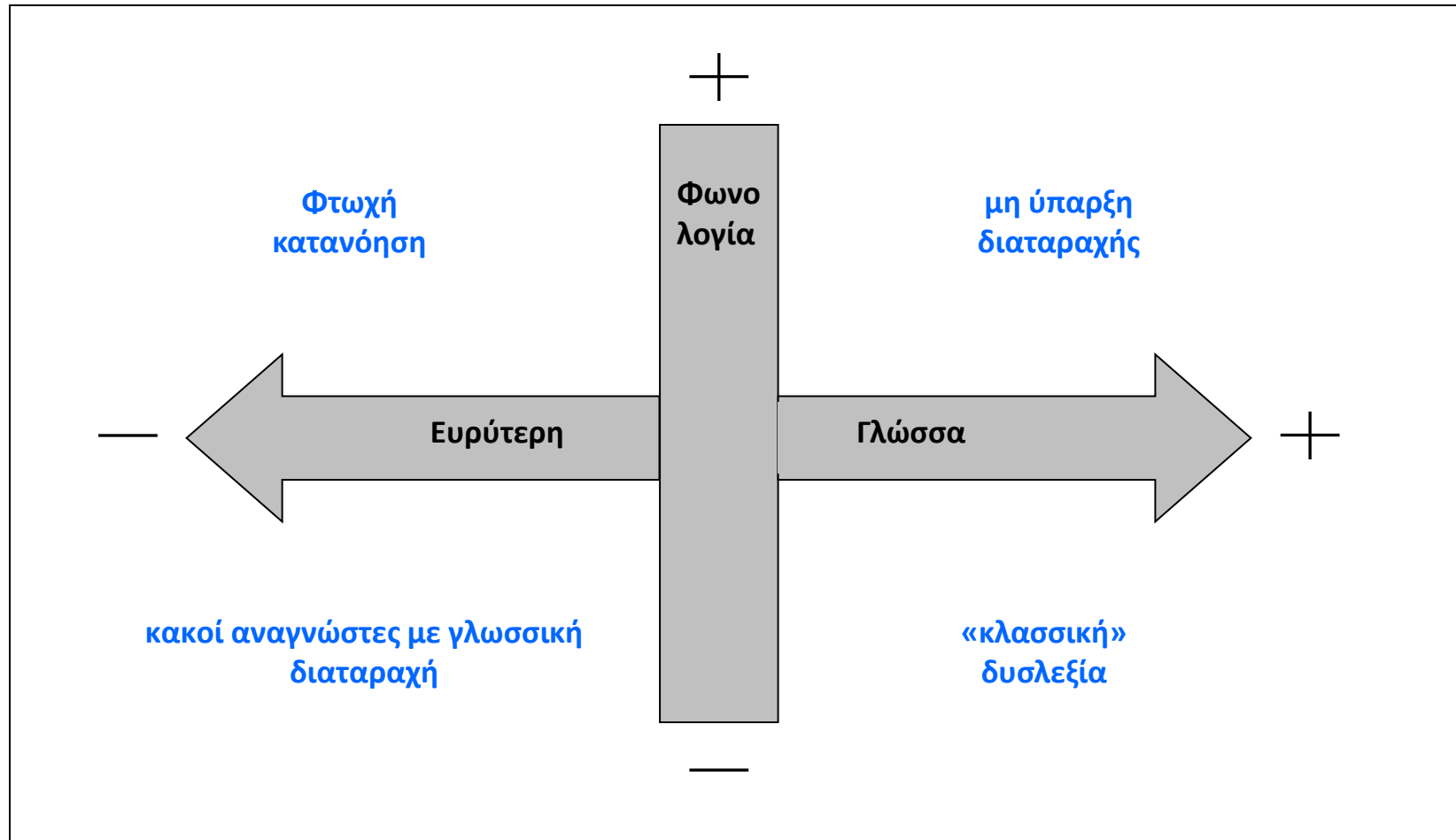
Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Δυσλεξία αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών ή διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας διαταραχής;

- Από την άλλη πλευρά, μελέτες μοριακής γενετικής έχουν εντοπίσει κάποιες περιοχές σύνδεσης που σχετίζονται τόσο με τα προβλήματα γλώσσας όσο και με τα προβλήματα γραμματισμού, ορισμένες όμως περιοχές είναι πιο εξειδικευμένες.
- Επίσης, τα παιδιά με ΑΓΔ εμφανίζουν δυσκολίες στους τομείς της γραμματικής, της μορφολογίας και της κατανόησης της προφορικής γλώσσας, τις οποίες δεν τις συναντά κανείς συνήθως στην Αναπτυξιακή Δυσλεξία.

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Δυσλεξία αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών ή διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας διαταραχής;

- Σε μια προσπάθεια συγκερασμού των παραπάνω υποθέσεων, οι Bishop & Snowling (2004) πρότειναν ότι
  - απαιτούνται τουλάχιστον δύο διαστάσεις του ελλείμματος για να μπορούν να χαρακτηριστούν τα ποικίλα κλινικά προφίλ.

Μοντέλο δύο διαστάσεων για την εμφάνιση αναγνωστικών δυσκολιών

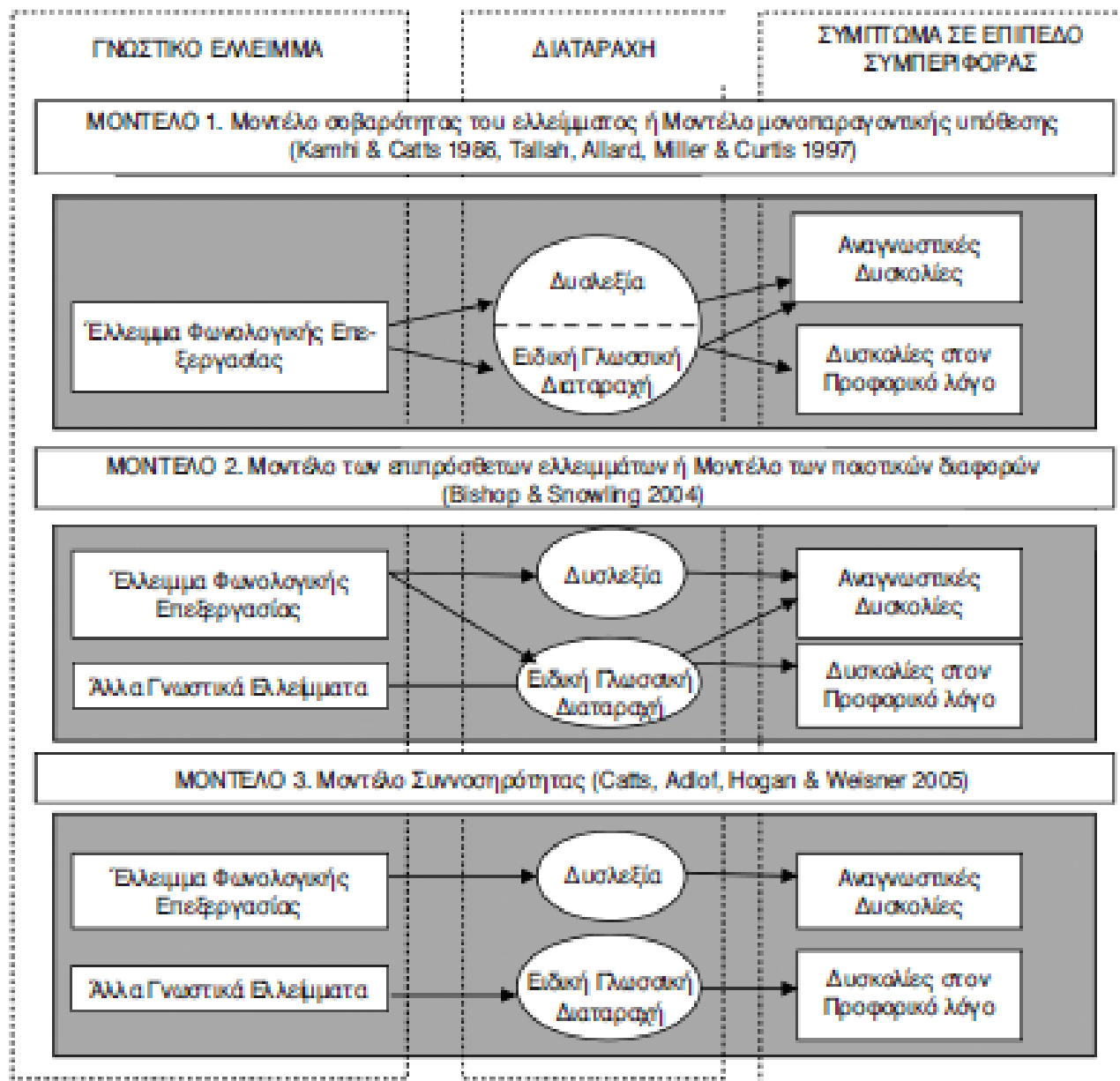
Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Δυσλεξία αποτελούν σημεία σε ένα συνεχές δυσκολιών ή διαφορετικές εκδηλώσεις της ίδιας διαταραχής;

- Τα παιδιά που έχουν έλλειμμα στον τομέα της φωνολογικής επεξεργασίας θα έχουν προβλήματα με την εκμάθηση της ανάγνωσης και από την άλλη πλευρά,
- τα παιδιά που έχουν έλλειμμα σε άλλους τομείς της γλώσσας (σημασιολογία, συντακτικό) θα έχουν φτωχό προφορικό λόγο και φτωχή κατανόηση.

Ερμηνευτικά μοντέλα για τη διερεύνηση
της σχέσης αλληλοεπικάλυψης μεταξύ
της ΑΓΔ και της Δυσλεξίας

Ερμηνευτικά μοντέλα για τη διερεύνηση της σχέσης αλληλοεπικάλυψης μεταξύ της ΑΓΔ και της Δυσλεξίας

- Οι Kamhi & Catts (1986) υποστήριξαν ότι
  - τόσο τα παιδιά με δυσλεξία όσο και τα παιδιά με ΑΓΔ παρουσίαζαν προβλήματα φωνολογικής επίγνωσης.
- Σύμφωνα με τους ερευνητές το παραπάνω εύρημα μπορεί να αναδεικνύει
  - την ύπαρξη κοινών σημείων ανάμεσα στις δύο δυσκολίες.

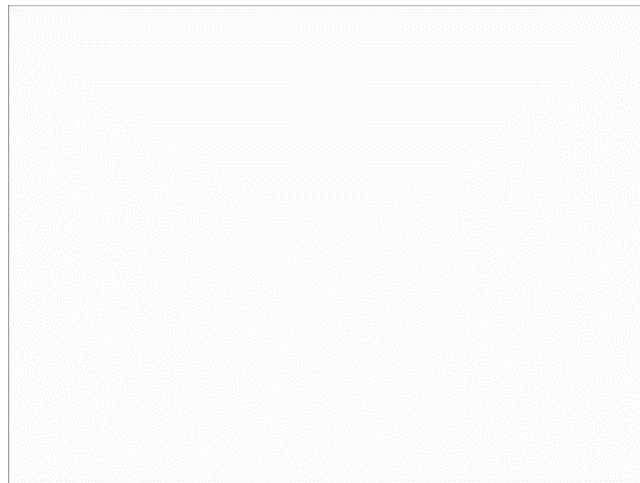

Σχήμα 1

Ερμηνευτικά Μοντέλα για τη σχέση μεταξύ της Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής και της Δυσλεξίας (Πηγή: Catts et. al. 2005)

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Δυσλεξία

- <https://youtu.be/AAmLmMEiX4c> (SLI and READING)

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή
και
Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

- **Γλωσσική καθυστέρηση:**

- δεν υπάρχει βάβισμα ή δακτυλοδείξιμο ή άλλη χειρονομία μέχρι την ηλικία των 12 μηνών,
- καμία λέξη μέχρι την ηλικία των 16 μηνών,
- καμία φράση δύο λέξεων μέχρι την ηλικία των 24 μηνών.

- **Παλινδρόμηση:**

- πρόσκαιρη απώλεια δεξιοτήτων σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή.

- **Επικοινωνία:**

- καθυστέρηση στην ανάπτυξη ομιλίας και γλώσσας,
- δυσκολία να παρακολουθήσει ένα δάχτυλο που δείχνει,
- περιορισμένη ανταπόκριση στο όνομά του,
- ασυνήθιστη χρήση της γλώσσας.

Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

- *Κοινωνική αλληλεπίδραση:*
  - περιορισμένη ικανότητα μίμησης,
  - δεν δείχνει πράγματα σε άλλους,
  - έλλειψη ενδιαφέροντος για άλλα παιδιά
  - έλλειψη ή περιορισμένη ποικιλία φανταστικού παιχνιδιού, «περίεργη συμπεριφορά» με μεγαλύτερα παιδιά και ενηλίκους (υπερβολικά φιλική ή τους αγνοεί).

ΑΓΔ και Διαταραχή Αυτιστικού φάσματος

- Άλλες συμπεριφορές:
  - υπερευαίσθησία στους ήχους/στο άγγιγμα,
  - κινητικές ιδιομορφίες, δάγκωμα/χτύπημα,
  - επιθετικότητα σε συνομηλίκους και σε ενηλίκους,
  - στερεοτυπικό παιχνίδι με αντικείμενα (π.χ. βάζει στη σειρά αυτοκινητάκια),
  - υπερεστίαση και έντονη ενασχόληση με ασυνήθιστα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος

ΑΓΔ και Διαταραχή Αυτιστικού φάσματος

- Η ΑΓΔ και η ΔΑΦ είναι δύο διαφορετικά προβλήματα, αλλά η κοινωνική γλώσσα μπορεί να είναι αποκλίνουσα και στις δύο.
- Μια συχνή διαφορά είναι ότι οι περιορισμένες επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές, τα ενδιαφέροντα και οι δραστηριότητες είναι χαρακτηριστικά της ΔΑΦ αλλά όχι της ΑΓΔ.

ΑΓΔ και Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

- Παραδοσιακά, η ΔΑΦ και η ΑΓΔ έχουν αντιμετωπιστεί ως διαφορετικές διαταραχές, αλλά υπήρξε μεγάλη διχογνωμία για το αν θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι διαφέρουν μόνο ως προς τη σοβαρότητα ή αν είναι και ποιοτικά διακριτές.
- **ΓΙΑΤΙ;**
- Ύπαρξη κοινών σημείων μεταξύ ΔΑΦ και ΑΓΔ
  - α) η ύπαρξη παιδιών που φαίνονται να βρίσκονται μεταξύ της ΔΑΦ και της ΑΓΔ
  - β) η παρουσία γλωσσικών διαταραχών σε συγγενείς παιδιών με ΔΑΦ και
  - γ) η σύγκλιση του κλινικού προφίλ παιδιών με ΑΓΔ, ιδιαίτερα στον τομέα της κατανόησης της γλώσσας και των παιδιών με ΔΑΦ, όταν παρακολουθούνται διαχρονικά (Bishop, 2000)
  - ιδιαίτερα χαμηλή επίδοση στη δοκιμασία επανάληψης ψευδολέξεων σε μεγάλη υποομάδα παιδιών με ΔΑΦ (Kjelgaard και Tager-Flusberg, 2001), όπως και σε παιδιά με ΑΓΔ.

ΑΓΔ και Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

- Αναμφιβόλως, τα παιδιά με ΔΑΦ έχουν πολύ πιο διάχυτες δυσκολίες σε σχέση με τα παιδιά με ΑΓΔ, αλλά τέθηκε το ενδεχόμενο να υπάρχει ένα κοινό κεντρικό έλλειμμα και στις δύο διαταραχές
  - >> υπόθεση του «Αυτισμού ως Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής συν» (autism as SLI plus)(Bishop (2003).

Η υπόθεση του «Αυτισμού ως
Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής
συν»

Η υπόθεση του «Αυτισμού ως Ειδικής Γλωσσικής Διαταραχής συν»

- Η υπόθεση του «Αυτισμού ως Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής συν» δεν έχει ακόμα επιβεβαιωθεί, και υπάρχουν αρκετά ερωτηματικά σύμφωνα με την Bishop (2004).....
- Οι όποιες ομοιότητες στα γλωσσικά τους ελλείμματα (π.χ. δοκιμασία επανάληψης ψευδολέξεων) είναι επιφανειακές περισσότερο και όχι ενδεικτικές μιας κοινής αιτιολογικής βάσης (Bishop κ.ά., 2004).
- Είναι πιθανό, η υποκείμενη αιτία των ελλειμμάτων στη δοκιμασία της επανάληψης ψευδολέξεων για τα παιδιά με ΔΑΦ να διέφερε από αυτήν που είχαν τα παιδιά με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή,
  - γιατί μάλλον αποτελούσε συνέπεια του συνδυασμού άλλων ελλειμμάτων που παρεμβάλλονταν στην επίδοση των ατόμων με ΔΑΦ κατά τη δοκιμασία, παρά αντανάκλαση κάποιου πρωτογενούς προβλήματος στη φωνολογική βραχύχρονη μνήμη.

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή και Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

<https://www.youtube.com/watch?v=biP8EzLEz0U>

SLI and Autism.mp4